

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-60>

УДК657.043.86;32

ПОДАТКОВІ ЗМІНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

TAX CHANGES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINE AND THEIR IMPACT ON ACCOUNTING

Данілов Олег Сергійович

аспірант,

Національний університет «Львівська політехніка»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8870-5926>

Danilov Oleh

Lviv Polytechnic National University

Актуальність дослідження обумовлена потребою доведення вітчизняної сфери оподаткування до вироблених європейських норм і принципів, включаючи організацію податкового обліку і звітності. Узагальнено проблемні питання адаптації національної податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. Запропоновано окремі аспекти удосконалення методики обліку і підходів до формування податкової звітної інформації в контексті очікуваного нового типу фіскальної податкової системи держави. Зокрема наведено авторські аргументації про доцільність використання єдиного рахунка для вітчизняних платників податків та передумови впровадження у вітчизняну практику інструментів Pillar 2 для становлення мінімальної ставки оподаткування для великих корпорацій та адаптації у національному законодавстві положення Директив ЄС з питань боротьби з ухиленням від сплати податків (The Anti Tax Avoidance Directive).

Ключові слова: система оподаткування, податкове реформування, євроінтеграція, підприємство, бухгалтерський облік, податкова політика, податкова звітність.

The relevance of the study is due to the need to bring the domestic sphere of taxation to the developed European norms and principles, including the organization of tax accounting and reporting. The problematic issues of adapting the national tax policy in accordance with the EU norms are summarized and the necessity of implementing European taxation principles into the domestic taxation system, formulating a fiscal mechanism adaptive to Ukrainian conditions, including the tax accounting and reporting system is substantiated. The results of a comparative analysis of the domestic tax system and the legal basis of taxation in the countries of the European Union are presented. The main differences between the tax systems of Ukraine and EU countries and approaches to the methodical organization of accounting processes and taxpayer reporting are identified. The used general scientific and special methods, as well as the method of comparative analysis, ensured the implementation of theoretical generalizations, the disclosure of the legislative framework at the national level, and the possibility of comparing them with the principles of building tax concepts in the EU countries. The applied methodology made it possible to develop the main directions of implementation of EU tax principles into domestic practice. Separate aspects of the organization of accounting and the formation of tax reporting information on the taxation of economic entities in the context of the expected new type of fiscal tax system of the state are formulated. In particular, the author's arguments about the expediency of using a single account for domestic taxpayers and the prerequisites for implementing Pillar 2 tools into domestic practice for setting the minimum tax rate for large corporations and adapting the provisions of the EU Directives on combating tax evasion (The Anti Tax Avoidance Directive). It was concluded that the relevance of harmonizing the tax policy of Ukraine with the tax concept of the EU member states and bringing the national accounting and reporting system closer to European standards is connected with the reconstruction of the national economy in the post-war period, in particular, the entry of foreign companies into these processes.

Keywords: taxation system, tax reform, European integration, enterprise, accounting, tax policy, tax reporting.

Постановка проблеми. Очікувана інтеграція України з ЄС висуває потребу гармонізації вітчизняної податкової політики та організацію розрахункових взаємовідносин платників податків з фіскальними органами відповідну європейським механізмам оподаткування. Складність вирішення цього завдання на законодавчому, теоретичному і практичному рівнях полягає в тому, що в основу формування основних засад податкових політик України та країн ЄС закономірно покладено дещо відмінні принципи стандартизації. Стосовно формування податкової політики такий підхід існує і в країнах Євросоюзу, оскільки єдиної уніфікованої податкової системи в зоні ЄС не створено.

Податкова політика кожної країни містить національні пріоритети й відповідні індивідуальності у системі оподаткування. Разом з тим національні податкові системи країн дотримуються векторів загальноєвропейської інтеграції. Тому для України на теперішньому етапі важливим стає досвід податкового реформування в країнах Європейського Союзу, який дозволить обрати власну адаптивну податкову стратегію. Незважаючи на значні доробки науковців і практиків стосовно імплементації у вітчизняну систему оподаткування європейських принципів і механізмів оподаткування, проблема формування адаптивного до українських умов фіскального механізму, включаючи систему податкового обліку і звітності, залишається невирішеною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічний базис для формування податкової політики на рівні держави і платників податків в тій чи іншій конфігурації закладено у наукових працях, присвячених етапу євроінтеграційних процесів та імплементації Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. В цих умовах гостро постає потреба вирішення низки існуючих проблемних питань у сфері оподаткування. А. Славкова та О. Ватаманюк наголошують на першочерговій необхідності «вдосконалення податкових механізмів держави з метою гармонізації вітчизняної податкової системи та податкових систем країн – членів ЄС» [1, с. 122].

У цих процесах адекватних змін повинна зазнати й загальна державна інформаційна система про фіскальні операції і, зокрема, організація системи податкового обліку та механізмів подання і змісту публічної податкової звітності. Тому, як відзначає Т. Добрунік, на теперішній час «актуалізується проблема

формування ефективної системи обліку та оподаткування діяльності підприємницьких структур» [2, с. 169]. У тематичній публікації О. Ярмолюк та О. Дмитренко аргументують, що «подальший розвиток бухгалтерського обліку в Україні має здійснюватися у напрямку адаптації зарубіжних, зокрема європейських, моделей організації облікових процедур» [3, с. 44], ураховуючи і його податкову складову.

У дослідженнях стосовно формування облікової політики на підприємстві виходять із базових положень національної системи та імперативних приписів регулювання процесів оподаткування. На окремому підприємстві це знаходить вираз в адекватних змінах до відображення в обліковій системі операцій з нарахування й сплати податків та податкової звітності. З позиції окремого підприємства управління процесом оподаткування (податкова політика) організовують з урахуванням того факту, що податкові розрахунки (оптимізація податкових платежів) є важливим чинником впливу на поточний фінансово-економічний стан підприємства. В аналітичних оглядах, як наприклад у публікації Х. Жиряда і Д. Савчук, при розгляді механізмів оподаткування виділяють і побудову податкового обліку й звітності (стан податкових розрахунків), акцентуючи на таких існуючих проблемних аспектах: «умови зовнішнього економічного середовища мають значний вплив на обліковий процес; бухгалтерське та податкове законодавство не повністю узгоджені; наявність дублювання інформації в податкових звітах; складність процедур реєстрації коригувальних розрахунків» [4, с. 900].

У дослідницьких працях для формування удосконаленого типу податкової політики України розглядаються такі необхідні компоненти як потреба більш виразного законодавчого врегулювання взаємодії платників податків з фіскальними органами, конкретизації бази оподаткування і оптимізації механізму адміністрування податків, а також подолання існуючої проблеми агресивного податкового планування. При дослідженні української проблематики науковцями відзначається і те, що у сфері податкової політики і розробки ефективних фіскальних стратегій існує низка проблем як на національних, так і на міждержавних рівнях. У публікації І. Галушак, І. Кохан та В. Дмитровської відзначається, що «сучасні процеси європейського розвитку в умовах нового витку глобалізації та змін в галузі міжнародного оподаткування ведуть до необхід-

ності формулювання адаптивних до сучасних умов і ефективних систем оподаткування як в країнах ЄС, так і в Україні» [5].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є пропонування поступового впровадження у практику окремих компонентних складових адаптації вітчизняної системи оподаткування, відповідних європейським принципам організації податкових систем та визначення їх впливу на методику бухгалтерського обліку і податкову звітність. Досягнення мети потребує розгляду євроінтеграційного законодавства пов'язаного з оподаткуванням на предмет гармонізації, виокремлення напрямів, які потребують впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкова політика будь-якого підприємства, що здійснює свою діяльність в рамках національної економіки, базується на нормах і положеннях чинного податкового законодавства. На практиці реалізація податкової політики (процеси обчислення і сплати податків) забезпечується сукупністю імперативних положень стосовно бухгалтерського обліку, а також визначених підприємство самостійно деяких методів обліку з дотриманням норм податкового права. Реалізація структурних елементів власної податкової політики вітчизняними підприємствами в багатьох випадках спрямовується на мінімізацію податкових платежів, що сприяє збільшенню його фінансових ресурсів.

Засади принципи організації податкової політики в країнах ЄС базуються на дотриманні двох компонентів – прямого і непрямого оподаткування. Перша складова організації національної фіскальної політики залишається виключною відповідальністю держав-членів, а друга визначається впливом податків на вільний рух товарів і свободу надання послуг на єдиному ринку. Існують також правила адміністративної співпраці, які забезпечують належне функціонування податкової системи. Договір про функціонування ЄС (TEU) не виокремлює податкову політику як окремий напрям, проте вона розглядається однією з найважливіших складових як внутрішньої, так і зовнішньої політики Європейського Союзу [6].

У Консолідованій редакції Договору про Європейський Союз наводиться декілька розділів щодо регламентації основних податкових положень (ст. 110–113) та засадних принципів гармонізації законодавства (наближення законів) про податки, акцизні збори

та інші форми непрямого оподаткування (ст. 114–118). Цей розділ охоплює податки, що мають опосередкований вплив на створення внутрішнього ринку з фіскальними положеннями. У ньому наводяться й інші положення, що стосуються податкової політики, вільного руху людей, послуг та капіталу (ст. 45–66), положення щодо покращеного співробітництва (ст. 326–334) стосовно податкових питань [7]. Податкова координація стосується встановлення податків, коли країни або група з них будують внутрішні податкові системи, сумісні з цілями Союзу, як це сформульовано в TEU.

Стратегія ЄС щодо податкової політики пояснюється у повідомленні профільної Комісії «Податкова політика в Європейському Союзі – пріоритети на наступні роки». У звіті про діяльність Комісії з питань оподаткування пріоритетним завданням політики минулого законодавчого періоду (2014–2019 рр.) відзначено, що право на запровадження, зняття чи коригування податків залишається в руках держав-членів і кожна з них вільна обирати податкову систему, яку вважає найбільш доцільною, за умови, що вона відповідає правилам ЄС. В національному податковому законодавстві України враховані деякі положення європейських стандартів оподаткування [8], проте так і не сформовано власної традиції, механізму напрацювання рішень у цій сфері.

В українській практиці у багатьох випадках рішення з фіскальних питань приймаються виходячи з політичної доцільності або з кон'юктурних міркувань. Важливість імплементації Угоди про асоціацію з ЄС передбачає передусім формулювання стабільного нормативно-правового поля функціонування податкової системи на тривалий період. Не менш важливою є і зміна взаємовідносин контролюючих органів і платників податків. Угода про асоціацію визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС, які проектується на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції». Саме вони слугують стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні Тривалий процес ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 1 вересні 2017 року набув чинності.

Відповідно до цієї Угоди Україна зобов'язана вжити необхідні заходи для гармонізації вітчизняного законодавства із законодавством ЄС, включаючи податкову сферу. Угода містить норми, які визначають основну

мету політичного та економічного співробітництва між країнами, розглядаючи її як базовий документ для реалізації стратегії інтеграції до ЄС, спрямованої на включення України до європейського політичного, інформаційного, економічного і правового простору. На теперішній час в Україні функціонує власна податкова система, яку не можна розглядати такою, що сформована на основі запозичення досвіду інших країн, або використання готової форми якоїсь конкретної держави. Задекларовані законодавчо і впроваджені у практику процеси імплементації норм податкового права ЄС до національного законодавства знайшли вираз в Податковому кодексі – єдиному правовому акті з визначенням системи контролюючих органів, які, як вважається, створені за сучасною організаційною структурою.

Національна облікова модель стосовно оподаткування в країнах ЄС ґрунтується на загальних ключових положеннях та вимогах, отримуючи певні відмінності у зв'язках між державним регулюванням та веденням обліку й процесами звітування у сфері оподаткування. В загальному виді наведемо деякі з компонентів механізмів оподаткування в окремих країнах. Наприклад, у Бельгії притаманний взаємозв'язок між обліковими стандартами та податковим аспектом організації бухгалтерського обліку. У Данії сформульовано, як вважається, раціональне і достатньо гнучке співвідношення між вимогами до організації бухгалтерського обліку та податковими важелями впливу на результати господарської діяльності (суворий ревізійний контроль фіскальних служб). В Італії характерним є те, що в цій країні і надалі залишається так званий консервативний підхід до регулювання організації облікових процесів. У сфері практичного податкового обліку існує тісний взаємозв'язок принципів його організації з податковим законодавством, що є характерним і для облікової моделі Франції [9, с. 377–378].

В Україні податковий облік в достатній мірі гармонізований з бухгалтерським й не підлягає виокремленню як система. Така облікова система використовує інструментарій додаткових методів для розрахунку податків та формування загальної інформації про стан оподаткування на підприємстві. В Євроінтеграційних процесах важливим компонентом розглядається критерій інституційної відповідальності за методологію організації обліку податків та зборів, функції якої в Україні на сьогодні забезпечують Міністерство фінансів,

ДПС України та ДФС України. При цьому відзначимо, що за кордоном до цього процесу крім державних інституцій залучені і міжнародні професійні бухгалтерські організації. Враховуючи міжнародний досвід, можна аргументувати доцільність залучення до регулювання оподаткування в Україні також національні громадські професійні бухгалтерські організації.

Очевидним моментом вдосконалення сучасного стану обліку податкових розрахунків на українських підприємствах в контексті євроінтеграції є спрощення процесу формування і подання податкової звітності. Вдосконалення системи податкового обліку і звітності також пов'язується з усуненням дублювання інформації з окремих секторів, оскільки численні додатки реально не містять важливої інформації. Форми податкової звітності у країнах ЄС складені так, що при їхньому заповненні платником трактування було однозначне. Наприклад, у Нідерландах та Бельгії декларація з ПДВ складається з 1-ї сторінки [2, с. 47]. Необхідно також розглянути доцільність подання місячної податкової звітності, від якої відмовились вже більшість європейських країн і перейти тільки на квартальну.

Одним з напрямів удосконалення обліку оподаткування в умовах євроінтеграції є запровадження з 1 січня 2021 р. системи Єдиного рахунку для сплати більшості податків і зборів. Така система сплати податків використовується у Швеції, Данії та Великій Британії. Вона вважається найбільш ефективною і, головне, прозорою, оскільки передбачає сплату усіх податків і зборів на єдиний рахунок, що дозволяє платникам податків економити час та ресурси. Такий підхід узгоджується з принципом «держава – для людей, а не люди – для держави» [10, с. 19]. Впроваджені у практику цей інструментальний засіб надає контролюючим органам змогу отримувати достатньо реальну картину розрахунків платників податків із бюджетами, уникнути переплати за одним податком та заборгованості за іншими.

Для реалізації на практиці статті 351 ПКУ розроблено Порядок функціонування єдиного рахунку для вітчизняних платників податків. Затвердженим Порядком визначено механізм функціонування такого рахунку для сплати грошових зобов'язань та податкового боргу з податків і зборів. Відкриття єдиного рахунку забезпечується через електронний кабінет платника, а перерахування відповідної суми

коштів проводиться платіжним дорученням поданим до банку. Зараховані кошти розподіляються автоматично системою за податками, зборами та обов'язковими платежами, черговість сплати яких через єдиний рахунок визначена Кодексом. У ньому передбачена наступна черговість: недоїмка з ЄСВ; борг за податковим зобов'язанням, погашення штрафів та пені; грошові зобов'язання за податковими повідомленнями – рішеннями ДПС. Безперечно, що найбільшою мірою це стосується сплати загальнодержавних податків та зборів, місцевих податків, ЄСВ. Їх сплата здійснюється за визначенням платника податків та зборів у хронологічному порядку надходження податкових декларацій чи розрахунків. Місцеві податки також сплачуються у хронологічному порядку надходження податкових декларацій чи розрахунків; інші платежі, які адмініструє ДПС [8]. Переваги та недоліки використання єдиного рахунка подано в табл.

Незважаючи на наявність відзначених у таблиці недоліків, наведені переваги стосовно використання єдиного рахунка показують практичну дієвість цього інструментального засобу. Насамперед це стосується спрощення облікових робіт як для платників податків так і для одержувача коштів, економія часу та контроль строків сплати.

Крім наведеного механізму у сфері оподаткування відзначимо і деякі інші перспек-

тивні для української практики податкові концепції. Так, наприклад, на теперішній час для країн ЄС, а в оглядовому майбутньому і для України, важливим стане впровадження Плану дій BEPS, зокрема інструментів Pillar 2. Цей план передбачає встановлення мінімальної ставки оподаткування для великих корпорацій. Згідно з його положеннями, міжнародні корпорації будуть зобов'язані сплачувати корпоративний податок у країнах, де вони мають бізнес, за ставкою не менше 15%. Відзначимо також і те, що Україна поступово адаптує у своє національне законодавство положення Директив ЄС з питань боротьби з ухиленням від сплати податків (The Anti Tax Avoidance Directive) – ATAD 1 та ATAD 2. Ці правила стосуються, зокрема, обмеження фінансування компаній, правил щодо контрольованих іноземних компаній, загального анти блокувального правила (GAAR), усунення гібридних схем тощо.

Аналітичні огляди останнього періоду дедалі більше наводять фактів уникнення операцій з оподаткування через схеми з підставними компаніями. Тому починаючи з 2024 року для податкових резидентів ЄС додатково будуть застосовуватися норми ATAD 3. Наявний у цій системі інструментарій спрямований на запобігання зловживанням підставними компаніями в цілях оподаткування. ATAD 3 призначена для боротьби

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання єдиного рахунка

Критерій	Переваги	Недоліки
Кількість помилок	зменшення кількості помилок	
Оплата за документ	економія коштів у вигляді комісії	
Перерахування коштів	перерахування коштів однією сумою без вказання одержувача	поповнення однією великою сумою
Витрачання часу	зменшення на проведення платежів	
Оплата податків	сплата більшості податків	не можливо сплачувати ПДВ, акцизний податок з реалізації пального та спирту етилового
Порядок застосування звідмови	застосування з наступного робочого дня після подання заявки	відмова з першого числа місяця наступного календарного року.
Контроль строків оплати	за умови своєчасного подання декларацій – автоматичне списання платежів	
Доступність коштів на рахунку	на кошти не може бути накладено арешт	

Джерело: сформовано на основі законодавчих приписів [8; 11; 12]

з фірмами-підставами, які не мають реальної економічної активності. Для виявлення таких підставних компаній вводяться критерії та вимоги до звітності, за допомогою яких компетентні органи будуть перевіряти, чи дійсно компанія здійснює господарську діяльність у певній юрисдикції. У майбутньому такі правила стануть актуальними і для України.

Висновки та перспективи подальших досліджень. На шляху до Євроінтеграції у сфері оподаткування в Україні до певної міри гармонізовано національне облікове та податкове законодавство, прийнято Податковий кодекс, введено систему єдиного рахунка. Разом з тим, побудова нового типу вітчизняного суспільно-економічного середовища в повоєнний період, відбудова національного господарства та очікуваний завершаль-

ний євроінтеграційний процес актуалізують питання гармонізації податкової політики України з податковою політикою країн-членів ЄС. В умовах євроінтеграційних процесів України необхідно максимально наблизити обліково-звітну систему з питань оподаткування до загальноєвропейських стандартів, урахувуючи і факт очікуваного входження у відбудовні процеси європейських компаній. Подальші дослідження у цій сфері повинні спрямовуватися на удосконалення сучасного стану обліку податкових розрахунків на українських підприємствах в напрямі спрощення процесу формування і подання податкової звітності, підвищення відповідальності за методологію та організацію обліку податків та зборів, залучення до регулювання оподаткування громадських професійних бухгалтерських організацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Славкова А. А., Ватаманюк О. С. Податкова політика України в умовах євроінтеграції: проблеми і перспективи. *Фінанси, облік і аудит*. 2018. Випуск 1 (31). С. 119–136.
2. Добрунік Т. П. Актуальні проблеми обліку та оподаткування в аграрному секторі економіки в умовах євроінтеграції. *Бізнес-навігатор*. 2018. Вип. 1–2 (44). С. 166–172.
3. Ярмолук О. Ф., Дмитренко О. М. Тенденції та закономірності розвитку бухгалтерського обліку в Україні урахуванням зарубіжного досвіду. *Облік і фінанси*. 2021. № 1 (91). С. 44–51.
4. Жиряда Х. В., Савчук Д. Г. Вдосконалення обліку податкових розрахунків на підприємствах України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 18. С. 900–907.
5. Галуцак І. Є., Кохан І. В., Дмитровська В. С. Формування податкової політики в контексті євроінтеграції. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8629>
6. Податкове право Європейського Союзу. 2016. URL: http://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/podatkove-pravo-ukrainepravo.com
7. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу з протоколами та деклараціями: Договір, Міжнародний документ Офіційний вісник Європейського Союзу 30.3.2010/С 83/01. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI.
9. Євдошак В. І. Зарубіжний вплив на облікову модель України в умовах євроінтеграційних тенденцій. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. № 10 (184). С. 371–379.
10. Годз К. Напрями вдосконалення законодавчого регулювання ПДВ в Україні у контексті євроінтеграції. *Віче*. 2014. № 10. С. 18–20.
11. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року № 1404-VIII.
12. Порядок функціонування єдиного рахунка та виконання норм статті 351 Податкового кодексу України центральними органами виконавчої влади: Постанова КМУ від 29 квітня 2020 р. № 321.

REFERENCES:

1. Slavkova A. A., Vatamaniuk O. S. (2018) Podatkova polityka Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: problemy i perspektyvy [Tax policy of Ukraine under the conditions of the European integration: problems and perspectives]. *Finansy, oblik i audyt – Finance, accounting and audit*, vol. 1 (31), pp. 119–136.
2. Dobrunik T. P. (2018) Aktualni problemy obliku ta opodatkuvannia v ahrarnomu sektori ekonomiky v umovakh yevrointehratsii [Actual problems of accounting and taxation in the agricultural sector of the economy in the conditions of European integration]. *Biznes-navihator – Business navigator*, vol. 1–2 (44), pp. 166–172.
3. Iarmoliuk O.F., Dmytrenko O.M. (2021) Tendentsii ta zakonirnosti rozvytku bukhhalterskoho obliku v Ukraini urakhuvanniam zarubizhnoho dosvidu [Trends and regularities of the development of accounting in Ukraine, taking into account foreign experience]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*, vol. 1 (91), pp. 44–51.

4. Zhyriada Kh. V., Savchuk D. H. (2018) Vdoskonalennia obliku podatkovykh rozrakhunkiv na pidpriemstvakh Ukrainy [Improvement of accounting of tax calculations at enterprises of Ukraine]. *Ekonomika i suspilstvo – Economy and Society*, vol. 18, pp. 900–907.
5. Halushchak I. Ye., Kokhan I. V., Dmytrovska V. S. (2021) Formuvannia podatkovoi polityky v konteksti yevro-intehratsii [Formation of tax policy in Ukraine in the context of european integration]. *Efektivna ekonomika – Efficient economy*, vol 2. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8629>
6. Podatkove pravo Yevropeiskoho Soiuzu [Tax law of the European Union]. 2016. Available at: http://ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/podatkov-pravo-ukraineprav.com.
7. Konsolidovani versii Dohovoru pro Yevropeyskyi Soiuz ta Dohovoru pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu z protokolamy ta deklaratsiiamy: Dohovir, Mizhnarodnyi dokument Ofitsiinyi visnyk Yevropeiskoho Soiuzu [Consolidated versions of the Treaty on the European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union with protocols and declarations: Treaty, International Document Official Journal of the European Union]. 30.3.2010/S 83/01. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text
8. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. 02.12.2010/2755-VI.
9. Ievdoshchak V. I. (2016) Zarubizhnyi vplyv na oblikovu model Ukrainy v umovakh yevrointehratsiinykh tendentsii [Foreign influence on the accounting model of Ukraine in the context of European integration trends]. *Aktualni problemy ekonomiky - Actual problems of the economy*, vol. 10 (184), pp. 371–379.
10. Hodz K. (2014). Napriamy vdoskonalennia zakonodavchoho rehuliuвання PDV v Ukraini u konteksti yevrointehratsii [Directions for improving the legislative regulation of VAT in Ukraine in the context of European integration]. *Viche – Viche*, vol. 10, pp. 18–20.
11. Pro vykonavche provadzhennia: Zakon Ukrainy [On executive proceedings: Law of Ukraine]. 2.06.2016 /1404-VIII.
12. Poriadok funktsionuvannia yedynoho rakhunka ta vykonannia norm statii 351 Podatkovooho kodeksu Ukrainy tsentralnymy orhanamy vykonavchoi vlady: Postanova KМУ [The procedure for the operation of a single account and the implementation of the norms of Article 351 of the Tax Code of Ukraine by the central executive authorities: Resolution of the CMU]. 29.04.2020/321.